

Bezwarunkowy Dochód Podstawowy – stać nas!

12 sierpnia 2016

Bezwarunkowy Dochód Podstawowy, wbrew temu, co się powszechnie mówi, wcale nie pozostaje poza naszym zasięgiem. Polska jest w stanie wprowadzić go przy jednoczesnej całościowej reformie systemu podatkowego.

Dyskusja o Bezwarunkowym Dochodzie Podstawowym (BDP) pasjonuje wielu i uświadamia o wadze społecznej i cywilizacyjnej jego idei i to zarówno z lewej, jak i prawej strony spectrum idei politycznych. Przeciwnicy tego rozwiązania zdają się nie zauważać, że system karmi się ludzkim życiem – wraz ze spadkiem udziału płac w produkcie narodowym powiększa się strefa ludzi wykluczonych, żyjących na pograniczu minimum egzystencji (ME) bez gwarancji, pomimo pracy, trwałego podnoszenia stopy życiowej.

Udział dochodów z kapitału w wypracowanym bogactwie od starożytności dotąd jest wyższy od dochodów z pracy, która to bogactwo wytwarza[i]. BDP wychodzi naprzeciw tej patologii. To nie łaskawe, warunkowe świadczenie pieniężne pomocowych programów socjalnych państwa, które w swoim antydemokratycznym założeniu o prymacie kapitału nad istotą społeczną, legitymizują rozwarstwienie i koncentrację dochodów spowodowane przez ustrój ekonomiczny państwa. Wprowadzenie BDP to wygrana w przestrzeni ekonomicznej, która ma szansę stworzyć podwaliny demokratycznej alternatywy ustrojowej.

CZYM ZATEM JEST BDP?

BDP jest bezwarunkowym dochodem, który państwo przyznaje wszystkim indywidualnie od urodzenia do śmierci. Z tego względu jest uniwersalnym dochodem, który przysługuje każdemu. Jego celem jest trwałe zabezpieczenie każdej istoty ludzkiej przed życiem poniżej minimum egzystencji (ME).

BDP Nie stanowi świadczenia socjalnego. Nie posiada znamion „prawa roszczeniowego” w rozumieniu konwencjonalnej polityki socjalnej[iii]. Przyznanie BDP nie podlega uznaniowości instytucji pomocy socjalnej ani uwarunkowaniom dochodowym lub politycznym. Z tego tytułu w odróżnieniu od filozofii pomocy socjalnej państwa, BDP jest dochodem de facto wyzwalałym. Wprowadza faktyczne zróżnicowanie pomiędzy pracą, a zatrudnieniem. BDP kończy z pojęciem i praktyką „pomagania biednym”. Zapewniając ME, sprzyja rozwojowi twórczego potencjału pracy obywateli bez przymusu zatrudnienia się lub zatrudniania innych na warunkach urągających ludzkiej godności

KTO KORZYSTA Z BDP?

Bezpośredni beneficjenci BDP to: bezrobotni, młodzież, wolontariusze, artyści, rodziny z jednym rodzicem, seniorzy, osoby niepełnosprawne, biedni pracujący w tym i na własny rachunek, ludzie zrzeszeni w organizacjach produkcyjnych ekonomii społecznej.

Działa tu duch solidarności humanistycznej. Rozłożenie obciążenia podatkowego przy finansowaniu BDP sprawia, że najlepiej zarabiający dokładają do niego na rzecz najmniej zarabiających. Albowiem BDP to instrument zrównoważenia rozwarstwienia dochodowego. Zgodnie z przyjętymi założeniami i przeprowadzoną analizą w warunkach społecznoekonomicznych Polski – najwięcej zarabiający, stanowiący 3 proc. pracujących i stojących na szczycie piramidy rozwarstwienia dochodowego, 9 proc. będących średnio zamożną grupą społeczną i żyjących na poziomie MS oraz 14 proc. zajmujących górną warstwę ME – staną się płatnikami netto BDP. Niżej usytuowani na piramidzie rozwarstwienia, stanowiący 24 proc. w dolnej warstwie ME ani zyskają, ani tracą na dochodzie. Większość żyjących na pograniczu ME i MB oraz przy MB, to jest 50 proc. pracujących (w tym będących na świadczeniach socjalnych) to odbiorcy netto BDP[iiii].

Systemowe skutki, które jest w stanie wywołać wprowadzenie BDP

to: wysokie zdrowie psychospołeczne ludzi, niskie bezrobocie, wysokie płace z pracy zarobkowej, bardzo wysoka aktywność wytwórcza społeczeństwa, wysoka zdolność aktywnych zawodowo do wykorzystania nauki i postępu technicznego w gospodarce, niskie prawdopodobieństwo bankructwa kraju z powodu wysokiej spójności społecznej, równomierność w dostępie do dóbr edukacyjnych i zdrowotnych.

EMANCYPACYJNA SIŁA BDP

Oto sześć zasadniczych przymiotów, które stanowią siłę emancypacyjnej dochodu:

1. Dla klasy pracowniczej jest to zasadnicze zwiększenie siły przetargowej pracownika wobec pracodawców na rynku pracy. Nie musimy akceptować przymusu pracy opłacanej poniżej BDP, a zatem taką, która nie zabezpiecza nam życia poniżej realnego minimum egzystencji.
2. BDP warunkuje poziom płacy minimalnej (PM), będąc powszechnym dochodem społecznym niezależnym od rynku pracy.
3. Jest to powszechny, niczym nieuwarunkowany dochód, stanowi więc o godności ludzkiej.
4. Stwarza psychologiczny prowytwórczy komfort do nieprzymusowej pracy i przyczynia się jednocześnie do stabilizacji popytu niepodlegającego konsumpcji nakręconej przez walkę o zysk.
5. Przywraca wymiar kulturotwórczy społecznemu wykorzystaniu czasu.
6. Stwarza możliwości wyjścia naprzeciw procesowi zmniejszenia zapotrzebowania na pracę ludzką z powodu awansu technologicznego w czynnościach produkcyjnych (dóbr bądź usług).

MINIMUM EGZYSTENCJI (ME) DLA BDP

Dochód zapewniający ME stanowi wielokrotność dochodu dla poziomu minimum biologicznego MB. Ta wielokrotność wskazuje na sumę dwa i pół razy większą ($ME=2.5MB$). Dla rodziny czteroosobowej tak obliczony dochód wynosi 4674 zł. Przyjmując klucz dystrybucji dochodu dla każdego dorosłego (jako pełnej jednostki konsumpcyjnej) mamy 1558 zł, a dla każdego nieletniego (jako niepełnej jednostki konsumpcyjnej) – 779 zł. Są to ważne ustanowienia również, dlatego że rzutują rozstrzygająco na całkowity udział BDP w budżecie państwa.

WYSOKOŚĆ BDP

Wysokość BDP nie jest przypadkową sumą. Jest to wartość określona w stosunku do urealnionych potrzeb poziomu życia przy minimum egzystencji ME, odpowiednio skorelowanych z dochodami zapewniającymi osiągnięcie tego poziomu.

Wysokość BDP w polskich warunkach ustalamy po zaokrągleniu na poziomie 1600 zł dla każdej dorosłej osoby oraz 780 zł dla każdej niepełnoletniej. Przyjmujemy, że jest to wartość minimalna, która przy zmieniających się kosztach utrzymania lub zwiększeniu PKB per capita może ulec podwyższeniu. Jak łatwo się przekonać, całkowita wartość BDP nie jest prostym iloczynem 1600 zł i liczby ludności kraju, lecz sumą będącą wyważonym udziałem w nim trzech grup populacji: ludzi w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym.

Wyasygnowany przez państwo bezwarunkowy dochód netto w postaci BDP rzędu 3450 zł średnio dla gospodarstw domowych żyjących z dochodów pracowniczych (około 70 proc. pracowników) na pograniczu ME to przyczynek do radykalnej zmiany stanu i kondycji społecznej polskiego społeczeństwa. Ani pomocowość, ani opiekuńczość, połowiczne środki niewymierzające w przyczyny wykluczenia i biedy, lecz prawo do życia w społeczeństwie równych szans.

FINANSOWANIE BDP

Uruchomienie dodatkowego popytu w wyniku wprowadzenia BDP nie

jest czynnikiem napędzającym produkcję zgodnie z logiką rynkowego wzrostu PKB, albowiem przy BDP mamy do czynienia z wydatkami większości beneficjentów (ubodzy, bezrobotni, prekariusze, jak i rzesza wiecznie biednych pracujących) na potrzeby minimum egzystencji. Wydatkowanie to odróżnia się od popytu wygenerowanego przez dobrze zarabiających lub usytuowanych na szczycie piramidy dochodowej, gdzie dodatkowe (krańcowe) dochody idą na dobra luksusowe lub na poszukiwanie zysków w gospodarce wirtualnej.

Zagospodarowanie środków finansowych na BDP nie odbywa się kosztem środków budżetowych mających zapewnić podstawowe funkcje państwa (jakimi są lub powinny być publiczna służba zdrowia i edukacja). Są to bowiem fundamentalne usługi społeczne, bez których BDP traci na znaczeniu. Finansowanie BDP uruchamia środki, które obecnie pracują dla gospodarki i społeczeństwa w stopniu niewystarczającym lub w ogóle tego nie robią.

WPROWADZENIE BDP

Przy założeniu wstępnej wysokości BDP, wynoszącej 900 zł miesięcznie i niezminionej progresji podatkowej, kwota do jego sfinansowania wynosi 416 mld zł rocznie. Jest to suma, która obecnie może być pokryta w całości środkami wewnętrznego źródła finansowania, tj. w ramach zmiany ustroju podatkowego z regresywnego na progresywny. Wprowadzenie zatem w tej wysokości BDP stoi w zasięgu walki społecznej o bezwarunkowe prawo do godnego życia.

Wprowadzenie BDP wskazuje więc dodatkowo na potrzebę kompleksowej racjonalizacji systemu podatkowego. Kierunki rozwiązań zmierzają do: 1) egalitarnego rozwarstwienia dochodowego na poziomie 0.20 / 0.24 współczynnika GINI, do którego przyczyni się BDP; 2) odwrócenia patologicznego trendu koncentracji kapitału, tworząc uwarunkowania wzrostu udziału dochodów z pracy w PKB; 3) zatrzymania drenażu kapitałów z gospodarki krajowej i zagospodarowania tych środków w ramach

technologicznego rozwoju (inwestycje) gospodarki realnej[iv].

Stopniowane wprowadzenie w życie BDP:

Fazy wprowadzenia BDP	Wysokość BDP	Roczny wydatek państwa	Wewnętrzne źródło finansowania	Zewnętrzne źródło finansowania
Wstępnie 50 proc. ME: w rok (przy częściowej reformie fiskalnej)	1000 zł i 500 zł mies. = 900 zł średnio (dorośli i niepełnoletni – średnia ważona)	416 mld zł	całość	nie
Docelowo ME: Do 3 lat (przy kompleksowej reformie fiskalnej)	1600 zł i 780 zł mies. = 1450 zł średnio (dorośli i niepełnoletni – średnia ważona)	670 mld zł	większość	częściowo

Autorstwo: Roberto Cobas Avivar

Źródło: Strajk.eu

PRZYPISY

[1] Niewątpliwy wkład badań T. Piketty' ego w pracy „Kapitał XXI wieku” to empirycznie dowodzenie koncentracji dochodów, jako długotrwałej zwykłej tendencji w procesie akumulacji kapitału. „Oryginalność (badania przeprowadzonego w Kapitale) polega na tym, że – zgodnie z moją wiedzą – jest to pierwsza próba postawienia pytania o oddalanie się od siebie kapitału i pracy oraz aktualnych wzrostów udziału kapitału w dochodzie narodowym” – zauważa sam Piketty. To, co wydaje się niezrozumiałe dla T. Piketty' ego jest, że wewnętrzną logiką

reprodukcji kapitału w gospodarce kapitalistycznej można pokierować poprzez interwencję instytucjonalną państwa, ale nie da się jej eliminować, co dowodzi Marks. Proces koncentracji dochodów i bogactwa jest prawidłowością sposobu produkcji gospodarki opartej na własności prywatnej i pracy najemnej.

[2] Ryszard Szarfenberg, „Minimalny dochód gwarantowany (MDG), bezwarunkowy dochód podstawowy (BDP), płaca minimalna (PM) – krótkie wprowadzenie”, 2015 r., http://rszarf.ips.uw.edu.pl/pdf/mdg_bdp_pm.pdf

[3] Ścisłe badania przeprowadzone przez Studium o BDP autorstwa Roberto Cobas Avivar, na podstawie którego zrobioną niniejszą syntezę.

[4] Dogłębną analizę problemu i propozycje rozwiązań w tym zakresie przedstawia Studium o BDP.